

Skeand *Anas clypeata*

Shoveler

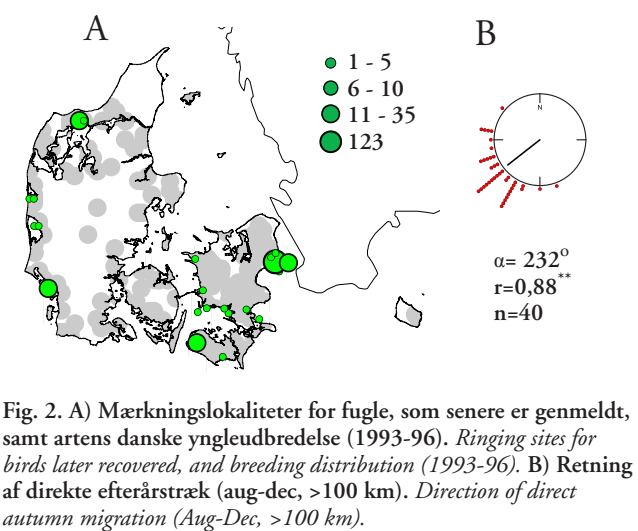
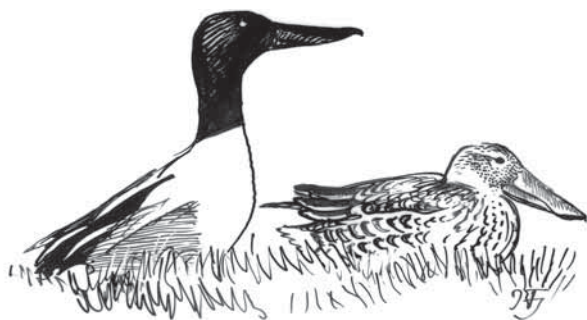

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (aug-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Dec, >100 km).

Skeanden yngler i Danmark ret fåtalligt og spredt over det meste af landet. Den er hyppigst i landets østlige egne, bl.a. i Det Sydfynske Øhav og på Lolland. I Jylland yngler arten mere spredt, talrigest i Tøndermarsken, på Tipperne og i Vejlerne. Uden for Danmark yngler skeanden i de nordlige og centrale dele af Europa samt i Asien og Nordamerika, med de største bestande i Rusland. I Europa findes de største bestande herudover i Finland og Holland. I størstedelen af Europa er skeanden trækfugl, og Danmark

passeres af et større antal trækkende skeænder, flest i august og september samt i april (Olsen 1992, Clausen m.fl. 2004).

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev de første skeænder ringmærket i 1920 af Mortensen. Siden er det blevet til i alt 1.067 mærkninger. Flest fugle blev mærket i 1960'erne og 1970'erne (fig. 4). I alt 231 (22 %) af de mærkede skeænder er genmeldt, og af disse er halvdelen ring-

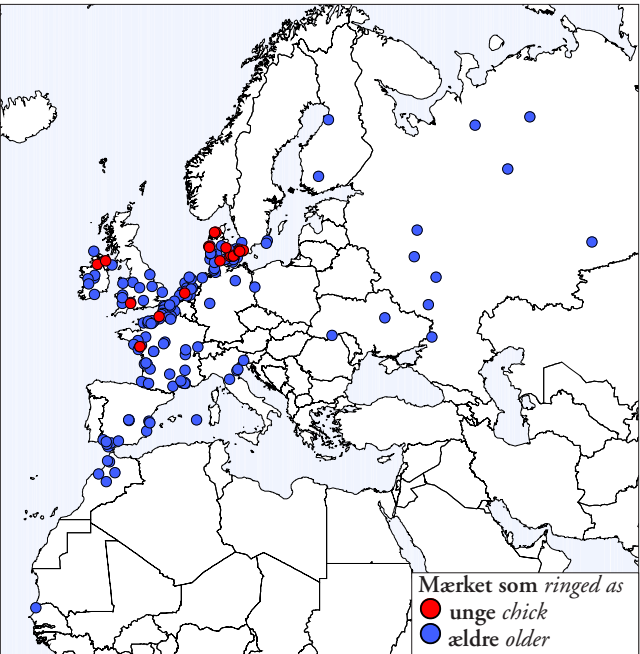

Fig. 1. Samtlige genfund af skeand ringmærket i Danmark (n=244). All recoveries of shoveler ringed in Denmark (n=244).

Fakta Facts	
Mærkninger <i>Birds ringed</i>	1.067
Genmeldinger <i>Recoveries</i>	
Antal genmeldinger <i>No. of recoveries</i>	244
-heraf uden for Danmark <i>Recovered abroad</i>	157(64%)
Antal fugle <i>No. of individuals</i>	231
-heraf mærket som unger <i>Ringed as chicks</i>	26(11 %)
Genmeldingsandel <i>Proportion recovered</i>	22 %
Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark <i>Ringed abroad and recovered in Denmark</i>	137
Ekstremer <i>Extremes</i>	
Højeste alder <i>Oldest bird</i>	min. 10 år 2 mdr.
Længste afstand <i>Longest dist.</i>	Senegal Senegal 4.924 km
Nordligst <i>Northernmost</i>	Rusland Russia (65° 00'N)
Sydligst <i>Southernmost</i>	Senegal Senegal (16° 01'N)
Østligst <i>Easternmost</i>	Rusland Russia (62° 51'E)
Vestligst <i>Westernmost</i>	Senegal Senegal (16° 30'W)

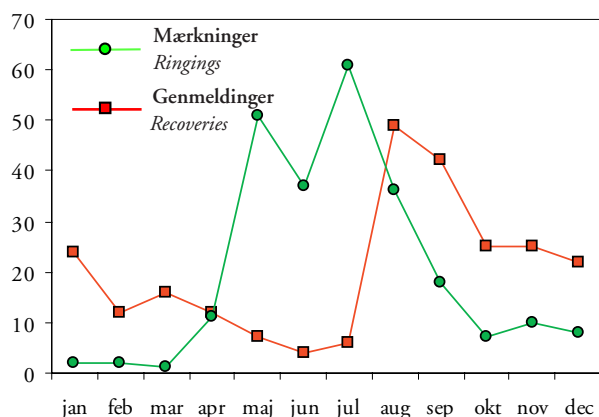

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af skeand. Month of ringing and recovery for recovered shoveler.

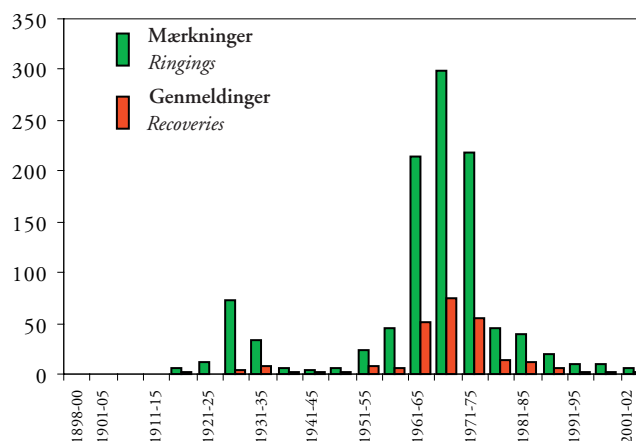

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for skeand ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of shoveler ringed in Denmark.

mærket i andekøjen på Vestamager. Derudover er det hovedsagelig fugle, ringmærket i Nakskov Indrefjord og Vejlerne samt på Fanø, som er genmeldt. 26 af de genmeldte fugle er mærket som unger, og 23 voksne fugle mærket i juni er ligeledes sandsynlige danske fugle. Størstedelen af de genmeldte fugle er mærket i månederne maj-september (fig. 3). Desuden er 137 skeænder, mærket i udlandet, genfundet i Danmark.

Træk og overvintring

Genfundene af skeænder ringmærket i Danmark og udlandet (fig. 5 og 6) viser, at Danmark passerer af trækfugle fra Sverige, Finland, De Baltiske Lande samt ikke mindst Rusland. Desuden kan der optræde gæster fra sydligere bestande. Således er der genmeldt første-års fugle i Danmark i august og september, som

var mærket i England, Holland, Tyskland og Tjekkiet (fig. 7). Genfundene af skeænder mærket i udlandet viser, at trækfugle fra landene nord og øst for Danmark ankommer her til landet i løbet af august. De danske skeænder er trækfugle, og både danske ynglefugle og trækfugle trækker fra Danmark mod sydvest (fig. 2B). I midten af august er dansk-mærkede skeænder genmeldt i Tyskland og det nordlige Frankrig. I september er mange af de ringmærkede fugle stadig genfundet i Danmark, men gennemsnitspositionen (fig. 6) ligger nu syd for Danmark, med mange genfund i England og det centrale Frankrig. I oktober er de første skeænder genmeldt fra Spanien og Marokko. I efteråret er der genmeldinger fra store dele af Vesteuropa, især fra Holland, Frankrig, De Britiske Øer og Spanien. Denne fordeling går igen i

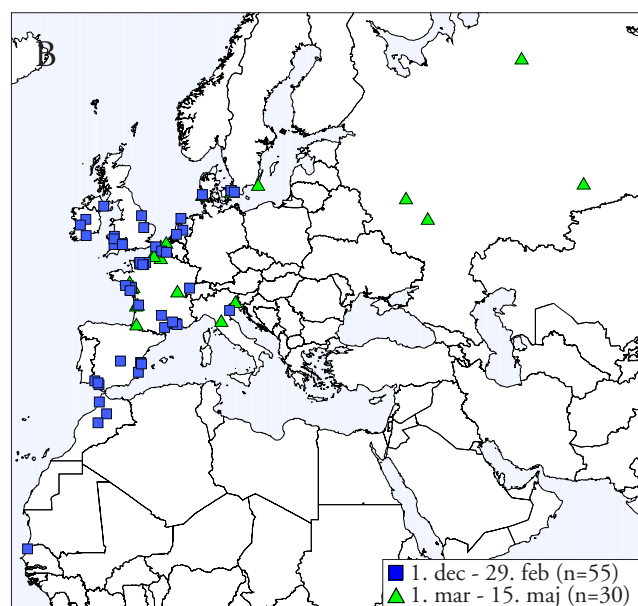
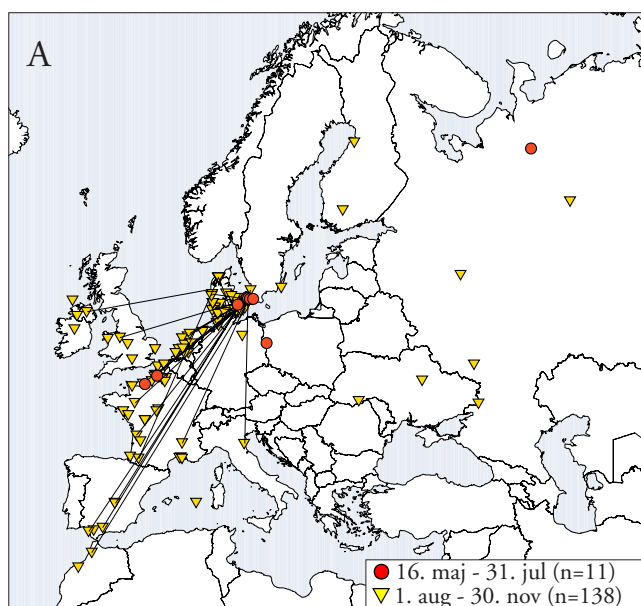

Fig. 5. Genmeldinger fra A) yngletiden og efterårsperioden og B) vinter- og forårsperioden af skeand ringmærket i Danmark. Linjer på kort A angiver direkte træk. Recoveries during A) the breeding season and autumn and B) winter and spring of shoveler ringed in Denmark. Lines on map A indicate direct migration

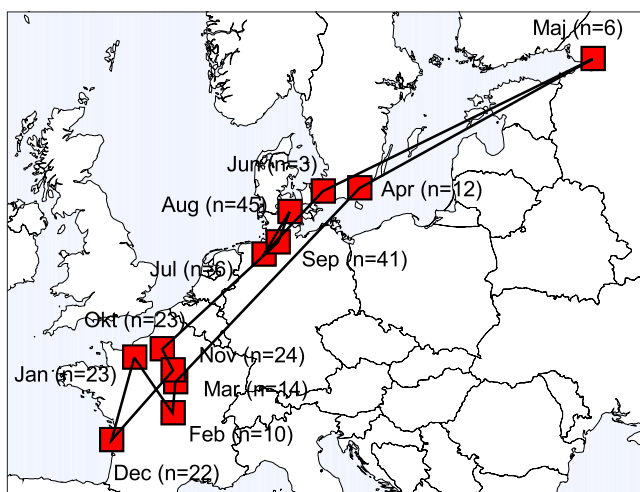

Fig. 6. Månedlige gennemsnitspositioner for skeand ringmærket i Danmark. Monthly mean positions of shoveler ringed in Denmark.

vintermånederne (fig. 5B), hvor der desuden er flere genmeldinger fra den vestlige del af Middelhavet, bl.a. fra Rhône-deltaet i Frankrig og Valencia i Spanien. De danske skeænder samt fuglene, der passerer Danmark under trækket, overvintrer fra Sydengland og Irland i nord til Marokko og Senegal i syd (fig. 5B).

Flere af skeænderne, også enkelte af de sand-synlige danske ynglefugle, er trukket til Afrika. Genmeldingerne viser, at vejen til Afrika primært går via Den Iberiske Halvø. De fleste Afrika-genfund er fra Marokko, men én skeand er genmeldt fra Senegal, hvor der kan være store vinterforekomster. Herfra er også en hollandsk fugl genmeldt (Cramp & Simmons 1977).

I løbet af forårsmånederne bevæger fuglene sig igen mod nord. At dømme efter gennemsnitspositionerne

(fig. 6) foregår dette returtræk meget hurtigt i april. De tre genmeldinger i februar og marts fra Norditalien (fig. 5B) tyder på, at nogle af fuglene på returtrækket, ved at krydse det centrale Europa, vælger en mere direkte rute tilbage til yngleområdet, hvilket er i god overensstemmelse med, at der ses langt færre skeænder i Danmark om foråret end om efteråret (Laursen m.fl. 1997, Clausen m.fl. 2004). I april er dansk-mærkede skeænder genmeldt fra det sydlige Rusland. I maj er de første fugle genmeldt langt mod nord i den europæiske del af Rusland (fig. 5B). Danmark passeres af trækgæster fra marts indtil midten af maj (Olsen 1992). Der er ikke mærket skeænder i forårsmånederne, som er genfundet nord- eller nordøst for Danmark i førstkomende yngleperiode.

Seks danske ynglefugle er genmeldt et efterfølgende år i Danmark, alle mindre end 20 km fra mærkningsstedet.

Genmeldings- og dødsårsager

I det danske materiale er 11 % af genmeldingerne aflæsninger af levende fugle (fig. 8A), primært mindre end 10 km fra mærkningslokaliteten. Blandt fugle indrapporteret som døde er den hyppigste dødsårsag både for unge og voksne fugle jagt (fig. 8B). I Danmark nedlægges der årligt 2-6.000 skeænder (Asferg 2002).

Blandt skeænder ringmærket som unger eller ung-fugle og genmeldt som døde er 70 % indrapporteret i løbet af deres første leveår (fig. 9). Den længstlevende dansk-mærkede skeand blev mindst 10 år og 2 mdr. Fuglen blev ringmærket på Amager som voksen

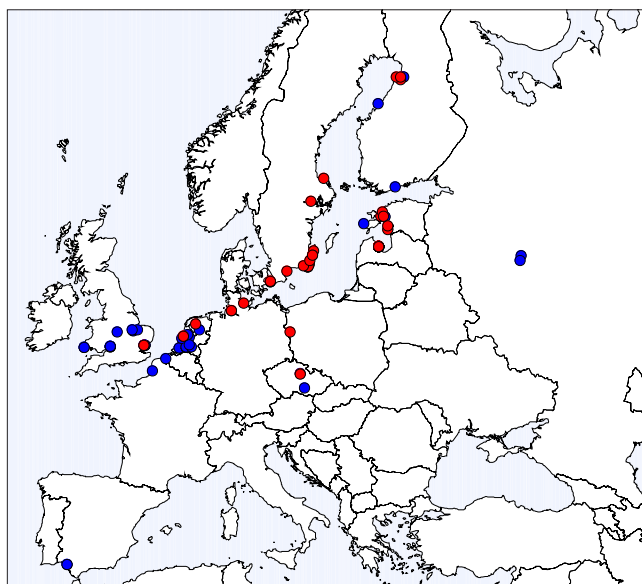

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for skeand mærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=137). Ringing sites for shoveler ringed abroad and recovered in Denmark (n=137).

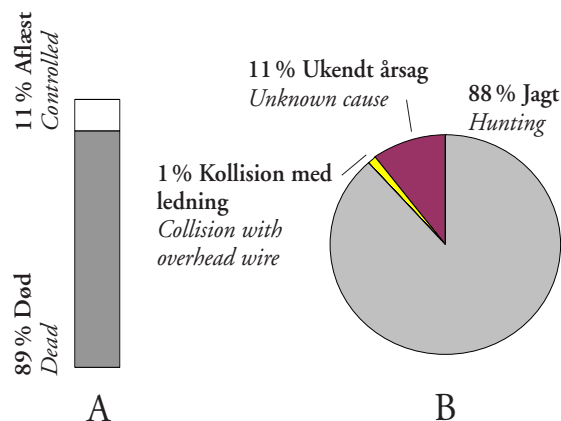

Fig 8. A) Genmeldingsårsager (n=244) og B) dødsårsager (n=216) for skeand ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=244) and B) cause of death (n=216) for shoveler ringed in Denmark.

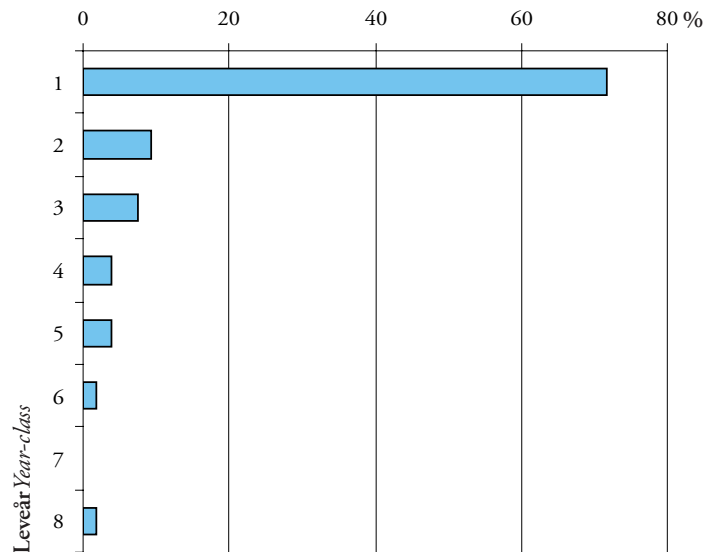

Fig. 9. Aldersfordeling for skeand mærket som unger eller ungfugle i deres første efterår og genmlt som døde (n=53). Distribution on year-class of shoveler ringed as chicks or juveniles in their first autumn and recovered as dead (n=53).

i slutningen af september 1987 og skudt i Rusland, ca. 2.300 km mod nordøst, i september 1996.

English summary

The shoveler is rather rare breeding bird in Denmark, but a common passage migrant in August–September and April. The first shoveler was ringed in Denmark in 1920 by H.C.C. Mortensen, and since that time most have been ringed in duck decoys, mainly in the 1960s and '70s. The recoveries show that many passage migrants come from Sweden, Finland, the Baltic countries and not least from Russia. The first arrive in August, and by mid-August some are already recovered SW of Denmark in Germany and France. In September the mean position is south of Denmark, with many recoveries from England and central France. Some reach Spain and Morocco in October. During winter most birds are reported from southern England and Ireland in the north to Morocco and Senegal in the south. During winter most shovelers are reported from Great Britain, the Netherlands, France and Spain. The shovelers migrating to Africa tend to use a south-western route across the Iberian Peninsula. The spring migration seems to take place rather quickly, and recoveries from northern Italy in February and March indicate that some cross central Europe. The greatest proportion of the recovered birds have been shot.